

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ”
Заступник ректора
(професор з навчально-педагогічної роботи)

М.В. Афанасьєв

ЕКОНОМІКА СУСПІЛЬНОГО СЕКТОРУ
робоча програма для студентів

Галузь знань	усі
Спеціальність	усі
Освітній рівень	другий (магістерський)
Освітня програма	усі

Вид дисципліни	вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Завідувач кафедри
економічної теорії, статистики
та прогнозування, д.е.н., проф.



О. В. Раснєва

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2018

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри Економічної теорії, статистики та прогнозування
Протокол № 2 від 01.09.2018 р.

Розробник:

Кліменко О.М., к.е.н., доц. кафедри економічної теорії, статистики та прогнозування;

Степаненко Н.О., к.е.н., доц. кафедри економічної теорії, статистики та прогнозування

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Анотація навчальної дисципліни:

Навчальна дисципліна "Економіка суспільного сектору" є систематизованим викладенням накопичених людством знань щодо проблем добробуту та суспільного вибору, оподаткування та програм державних витрат; питання вибору напрямів та форм державного втручання в економіку, оцінювання їх ефективності; проблеми регіонального бюджетування.

Економіка суспільного сектору з'єднує державне регулювання інститутів суспільства і людини. Особливого значення економіка суспільного сектору набуває в Україні, де просліджується необхідність поєднання державного та ринкового регулювання економікою, пріоритети реального сектору економіки. Соціальна роль держави не може ослабнути внаслідок необхідності збільшення витрат на соціальні потреби: освіту, медицину, науку, культуру. Система зв'язку держави, особи, суспільства є найскладнішою теоретичною та практичною проблемою збільшення ефективності економіки суспільного сектора.

Актуальність вивчення дисципліни «Економіка суспільного сектору» в Україні ґрунтується на необхідності остаточного формування та подальшого розвитку національної соціально-економічної моделі .

Мета навчальної дисципліни:

формування у магістрів цілісного світогляду і навичок системного мислення щодо економіки суспільного сектору, вміння використовувати отримані теоретичні знання та професійні компетентності в практичній та науковій роботі.

Курс	1М	
Семестр	2	
Кількість кредитів ECTS	5	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	20
	семінарські, практичні	8
	лабораторні	12
Самостійна робота		110
Форма підсумкового контролю	залік	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Політична економія	Всі дисципліни професійного та практичного циклу
Макроекономіка	
Мікроекономіка	
Інституційна економіка	
Економічна компаративістика	
Соціальна економіка	
Теорія ймовірності і математична статистика	

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Здійснювати обґрунтування значення аналізу вимірювання та оцінювання динаміки суспільного добробуту.	Вміння визначати ефективність впровадження соціальних програм.
Аналізувати переваги та недоліки зовнішніх ефектів.	Вміння досліджувати основні варіанти розрахунків «витрати-результат», використовувати макроекономічний та галузевий підходи.
Здатність оцінювати фінансування державних витрат.	Здатність аналізувати податковий тягар.
Просліджувати зовнішні та внутрішні зобов'язання та борги держави.	Вміння аналізувати боргове фінансування державних витрат; робити обґрунтовані висновки щодо стійкості державного боргу.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Суспільний добробут

1.1. Базові концепції добробуту. Ефективність. Перша і друга теореми добробуту. Провали ринку і державне втручання. Підхід другого кращого рішення. Справедливість і нерівність. Незаздрісний розподіл і теорема десятої заповіді.

1.2. Функція суспільного добробуту. Емпіричні підходи до оцінки зміни добробуту (структурний, наведений, достатня статистика). Агрегування переваг і існування репрезентативного агента.

1.3. Агрегування благ і індивідів. Теорема про композитне благо. Умови існування репрезентативного агента для домогосподарств і фірм. Суспільний добробут і споживання. Підхід Йоргенсона. Теорема про національний дохід.

Практичне заняття. Групова робота по визначенню критеріїв Парето, Калдора-Хікса.

Лабораторна робота. Вимірювання зміни добробуту в моделях з частковою і з загальною рівновагами.

Тема 2. Оптимальне оподаткування

2.1. Непряме оподаткування. Вимірювання втрат від непрямого оподаткування. Правило зворотної еластичності. Компенсації незахищеним групам. Вплив непрямого оподаткування на розміщення ресурсів.

2.2. Пряме оподаткування. Вплив податку на прибуток на пропозицію праці. Нелінійність оптимального оподаткування трудового доходу. Нульова гранична податкова ставка. Політика стимулювання виходу на ринок праці (негативний прибутковий податок, податковий кредит).

2.3. Ухилення від сплати податків. Ухилення і уникнення. Гіпотези про поведінку платника податків (раціональний правопорушник Беккера, контроль третьої сторони Гордона, соціальний контракт). Оптимальне податкове адміністрування і оптимальне оподаткування в умовах ухилення від сплати податків. Управління вагою і ймовірністю покарання. Теорія соціального контракту: зв'язок податкової дисципліни та якості інституціонального середовища. Відмінності у фіскальній здатності країн. Скандинавський феномен і низьке збирання в країнах, що розвиваються.

Лабораторне заняття. Демонстрація лемми Міррліс-Даймонда та правила Корлетта-Хейга

Практичне заняття (Кейс-Стаді) – групова робота по визначенню принципу Рамсея. Існування неоподатковуваних благ. Справедливість непрямого оподаткування за Рамсеєм.

Лабораторне заняття. Методики вимірювання величини ухилення від сплати податків (екстраполяція на основі випадкового відбору, пошук показників, що корелюються).

Тема 3. Доцільність державних витрат

3.1. Провали ринку і необхідність державних витрат. Громадські блага. Позитивна економія на масштабі. Субсидії та складова тарифікація. Зовнішні ефекти. Освіта і охорона здоров'я.

3.2. Асиметрія інформації. Кредитні обмеження і неповнота ринків. Підтримка підприємництва та обов'язкове страхування.

Семінарське заняття (Дискусія-гра). Дискусія Хоттелінга – Коуза – Вікрам.

Лабораторне заняття. Зовнішні ефекти.

Тема 4. Оцінка ефективності державних витрат

4.1. Поняття ефективності державних витрат. Аналіз «витрати-результат» (cost-benefit analysis): обмеження і можливості.

4.2. Макроекономічний підхід. Дискусія про суспільну ставку дисконтування. Премія за ризик в державних проектах: теорема Аррова–Лінда.

4.3. Галузевий підхід. Вимірювання ефективності державних витрат: метод стохастичною кордону, метод обвідної лінії.

Лабораторне заняття. Визначення макроекономічних підходів Маргліна-Фелдштейна, Харбергера, Даймонда-МакКіна.

Практичне заняття (Кейс-стаді, мозковий штурм). Спори про мультиплікатор бюджетно-податкової політики.

Лабораторне заняття. Вимірювання ефективності державних витрат за методами стохастичною кордону та обвідної лінії.

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських, лабораторних занять і оцінюється сумою набраних балів;

модульний контроль, що проводиться у формі колоквиуму як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі заліку, під час якого підсумовуються бали, отримані студентом протягом семестру. Компетентності вважаються сформованими у разі отримання студентом протягом семестру мінімально 60 балів, максимально – 100 балів.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час семінарських, практичних і лабораторних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки; арифметична правильність виконання індивідуального та комплексного розрахункового завдання; здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних, семінарських та лабораторних заняттях.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля		Практичні та семінарські заняття	Лабораторні	Презентація домашніх завдань	Поточні контрольні роботи	Творчі завдання	Наукова стаття	Колоквіум	Усього
Тема 1. Суспільний добробут	1-2 тиждень	6	6	2					14
Тема 2. Оптимальне оподаткування	3, 4, 5 тиждень	6	12	3	2				23
Тема 3. Доцільність державних витрат	6-7 тиждень	6	6	2		6			20
Тема 4. Оцінка ефективності державних витрат	8, 9, 10 тиждень	6	12	3	2		10	10	43
Усього		24	36	10	4	6	10	10	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

5. Рекомендована література

Основна

1. Hindriks J., Myles G. D. Intermediate public economics. Ch. 14 // The MIT Press, 2006.
2. Piketty T, Saez E. Optimal Labor Income Taxation. Handbook of Public Economics (Ch.7) // Elsevier. -Volume 5 - 2013.
3. Tresch R. W. Public Finance: A Normative Theory (Ch. 1, 2, 3, 4) // Elsevier, 2002.

Додаткова

4. . Кліменко О. М. Соціальна економіка: навч. посіб. / О. М. Кліменко, М. А. Мащенко. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2013. – 180 с.
5. Колесніченко І. М. Теоретичні засади нейтралізації провалів та відновлення ефективності інституту держави в Україні // Бізнес-інформ–2015.– № 4. – 342 с. – С.8-12.
6. Коэулл Ф. Микроэкономика: принципы и анализ (пер. с англ.) (Гл.5, 6, 9 и 13)// М.: Изд-во «Дело» АНХ, 2011.
7. Макроекономіка. Навчальний посібник / О. М. Кліменко, О. М. Крюкова, В. М. Філатов та ін. : Під заг. ред. О. М. Кліменко. –Харків: Изд-во «Инжэк», 2011. – 250 с.
8. Попов О. Є. Мікроекономіка : навчально-практичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / О. Є. Попов, В. І. Отенко, І. М. Колесніченко та ін. ; за заг. ред. докт. екон. наук, доцента О. Є. Попова. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 336 с.
9. Besley, T., Persson T. Why Do Developing Countries Tax So Little? Journal of Economic Perspectives. - 28 (4). - 2014. –P. 99-120.
10. Chetty R., Looney A., Kroft K. Salience and taxation: theory and evidence // American Economic Review. - 99(4). -2009. – pp. 1145-77.
11. Feldstein M. Effects of Taxes on Economic Behavior // NBER working paper №13745, 2008.
12. Kleven, H. J. How Can Scandinavians Tax So Much? // Journal of Economic Perspectives. - 28(4). -2014. – P. 77-98.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

Антимонопольний комітет України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/index>.

Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Міністерство доходів і зборів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minrd.gov.ua/ru/>.

Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/>.

Статистика України : науковий журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.